

XXIX Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску (IFMC2016) стаў папраўдзе гістарычнай падзеяй. Міжнародны конкурс, які на гэтым фестывалі чаргуецца з рэспубліканскім, прынёс не толькі доўгачаканае і таму ўдвая-ўтвая прыемнае першае месца айчынаму калектыву — ансамблю кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (раней нават выхад у міжнародны фінал кагосьці з беларусаў лічыўся перамогай), але і абвострыў пытанне далейшага развіцця як самога фестывалю, так і нацыянальнага харэаграфічнага мастацтва.

Надзея БУНЦЭВІЧ,
Мінск — Віцебск — Мінск

Калісьці віцебскі IFMC быў першым і адзіным на ўсёй постсавецкай прасторы фестывалем і конкурсам сучаснай харэаграфіі. Цяпер у яго шмат паслядоўнікаў у розных кутках Расіі, у іншых краінах, у тым ліку суседніх. Думаю, менавіта на гэтыя абставіны трэба спісваць страту былых традыцый, калі нежартоўная барацьба разгортвалася між праектамі Яўгена Панфілава, Таццяны Баганавай, Сяргея Смірнова і іншых творчых асоб, папраўдзе знакавых для развіцця гэтага мастацтва. Былі яны — і, на вельмі-вельмі вялікім аддаленні, усе астатнія.

Сярод беларускіх удзельнікаў заўсёды вылучаўся Дзмітрый Куракулаў з Гродна — харэограф, што называецца, ад Бога, самародак, адораны бязмежнай фантазіяй, фантамам неверагодных прыдумак, знаходак, многія з якіх падхоплівалася і развівалася іншымі, страчваючы куракулаўскае аўтарства, вядомае,

праўда, хіба яго прыхільнікам і знаўцам. Яго ансамблю “ТАД”, дзе ядналіся выпускнікі мясцовага каледжа мастацтваў і аматары, не хапала прафесійнай дасканаласці выканання, што не спрыяла перамогам: на IFMC ацэньваецца не ўласна харэаграфія і яе выкананне, а нумар цалкам. Але ансамбля, што існаваў спярша на грамадскіх пачатках, а потым пры Гродзенскай абласной філармоніі, больш няма, сам Дзмітрый выкладае ў каледжы.

Самай, бадай, паслядоўнай у дасягненні мэтай заўсёды была кафедра харэаграфіі БДУКіМ: і Куракулава ў свой час “падхапіла”, даўшы яму вышэйшую адукацыю, і Дзмітрыя Залескага ўзрасціла (шэсць гадоў таму, на 23-м IFMC ён атрымаў і першую прэмію, і прыз як лепшы харэограф, а сёлета праводзіў майстар-класы), і замежных майстроў увесь час запрашала, у тым ліку для разнастайных сумесных праектаў.

Сёлетняя пераможная кампазіцыя — “AfterBefore” — таксама ўзнікла ў саўтарстве з польскім харэографам Матэем Кузьмінскім. І вылучалася, паводле Яўгена Баратынскага, “лица неабшым выражэннем”. Там была актуальная тэма — бежанцы. Незашмальцаваная пастытка (хаця ўласна лексічных знаходак, на мой погляд, не ставала). Добрае выкананне, калі адчувалася, што кожны ўдзельнік ансамблю разумее, што ён робіць і чаму менавіта так, а не іначай.

Гран-пры паляцеў у Кітай — што б там ні казалі, абсалютна заслужана. Кампазіцыя “Мае мерыдыяны” была па-за конкурсам па сваім узроўні. Але, будзем шчырымі, яна прайгравала тым нумарам, якія прывозілі кітайцы ў былыя гады.

Каб дадаць пазітыву, угадаем, што ніколі раней на Міжнародным конкурсе IFMC не было прадстаўлена так многа беларускіх праектаў, ні-

колі так многа з іх не праходзіла ў фінал. Але змаўчым, што сам конкурсны ўзровень стаў больш роўным, без ранейшых перападаў між вяршынямі і праваламі, ды больш аднастайным. Багата было калектываў з навучальных устаноў, што сведчыла пра ўключэнне сучаснай харэаграфіі ў іх вучэбныя планы. Нумары ад розніваліся тэматычна: былі не толькі шматлікія варыяцыі на тэму кахання, але і пошукі сябе сапраўднага, спробы асэнсаваць віртуальную рэальнасць, нават вясёлы капуснік з пазнавальнымі жыццёвымі “эпіздамі”. А вось стыльова і асабліва лексічна ўсё было — як адзін басконцы аповед ні пра што. І здагадацца, пра што нам хацелі распавесці (проста здагадацца, а не цалкам зразумець), можна было, толькі прачытаўшы анатацыю. Дык прычым тут харэаграфія, калі яна бездапаможная? І не прыцягвае самым галоўным — пошукам уласнай харэаграфічнай “інтанацыі”,

знаходкам цікавай пластыкі, адметных рухаў.

Не дзіва, што лепшага харэографа на конкурсе так і не знайшлі: прызначаная яму спецыяльная прэмія імя Яўгена Панфілава была падзелена на чатыры іншыя, сярод якіх была і “За навізну і творчую фантазію”, якая дасталася віцэчонаму — Тэатру-студыі харэаграфіі Дыяны Юрчанка.

У гэтай праграме меткай індывідуальнасці былі пазначаны аднаактовыя балеты з Францыі (“Ахмат-Мадзі”, прысвечаны Ганне Ахматавай і франка-італьянскаму скульптару Амедеа Мадзільяні) і Нарвегіі (“Там” — пра дысідэнтаў з былога СССР). Двухактовыя “Жызель” Раду Паклітару і яго “Кіеў-мадэрн-балета”, паказаная ў Мінску і ў Віцебску, успрымалася гэткай “шпаргалкай” па творчасці гэтага былога беларускага, а цяпер сусветна прызнанага майстра. Складзеная з яго аўтацэпата, яна аказалася на многа прасцейшай за іншыя працы харэографа, разлічанай на публіку, якая ўпершыню далучаецца да балетнага мастацтва, — на тых жа падлеткаў. Пэўна, менавіта для іх была прызначана наступная дэталёвая — небяспечна быць, “як усе”: Альберт, аднойчы страціўшы Жызель і потым спаткаўшы выгнаную з дому дзяўчыну ў бардэлі, у парыве пачуццяў імкнецца ўвесці яе адтуль. Але сутыкаецца з сябрамі — і становіцца “як усе”: расплочваецца за інтымныя пастугі, тым самым падштурхваючы Жызель да самагубства. Акно, праз якое ёй бачыліся светлыя мроі, становіцца выхадам не ў шчаслівую будучыню, а ў небыццё.

Самому фестывалю апошняе не пагражае. Арганізатары прыкладаюць безліч намаганняў, каб усё было як мага лепш. Колькасць дадатковых мерапрыемстваў, тых жа майстар-класаў сёлета зашкальвала настолькі, што

запланаваная лекцыя Святланы Уланойскай папросту “не змясцілася” — у апошні момант, калі і выступоўца прыйшла, і публіка сабралася. Затое былі прыемныя новаўвядзенні: упершыню фінальная прэз-канферэнцыя адбылася пасля абвешчання вынікаў, упершыню былі расказаны некаторыя таямніцы судзейства і ўскрыты канверты з назвамі тых кампазіцый, якія кожны з членаў журы паставіў на першае месца (дарэчы, нумар БДУКіМ атрымаў тры вышэйшыя балы з сямі магчымых). Бянтэжыць хіба тое, што цяперашні курс фестывалю і конкурсу не адно на contemporary dance, як гэта склалася апошнім часам, а на ўсё бязмежна сучасных кірункаў можа выліцца ў пераважанне эстрадных кампазіцый. Каб гэтага не адбылося, патрэбна больш прыдзірлівы адбор.

А завяршыўся фестываль, як ні сімвалічна гэта гучыць, “Маленькай смерцю” Іржы Кіліяна ў Вялікім тэатры Беларусі. А мінчане праз тры дні пасля IFMC атрымалі прэм’еру аднаактовага “Санетаў” паводле Шэкспіра — ад харэографа Аляксандры Ціхаміравай, чый “Маленькі прынц” атрымаў Нацыянальную тэатральную прэмію як “найлепшы спектакль балета”. Шкада, што гэтыя працы не вазілі на IFMC: можа, з-за наўнасці “несучасных” пуантаў?

Завяршаючы параўнанні дасягненняў на міжнародным і нацыянальным узроўнях, дададзім, што Сяргей Мікель, студэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі па класе прафесара Валянціна Елізар’ева і леташні ўладальнік Гран-пры рэспубліканскага конкурсу IFMC, у дні цяперашняга атрымаў чарговую замежную ўзнагароду. На гэты раз, на Міжнародным конкурсе ў Алматы — “За лепшую харэаграфію сучаснага танца”. Ну, умеем жа мы гадаваць таленты!..

Курс на бязмежна сучасных кірункаў?

Сцена са спектакля “Мае мерыдыяны”. / Фота Аляксея КАРАСЕВА